

E. GANGL:

Kapetan Hrnjak.

— III.

h, kaj so mu storili! — —

V vivodinski šoli jih je učil prijazni učitelj Širola, majhen, debelušast mož, dober in blag, kakršnih je kapetan Hrnjak malo videl na svetu. Razposajence je krotil z milo, resno besedo, pridnim je pomagal s požrtvovalnim trudom do čim lepših uspehov.

Četrto šolsko leto se je nagnilo h koncu. Otroci so prišli praznje oblečeni v šolo, da prejmo iz učiteljevih rok izpričevala, se poslove od šole in se potem razbeže v veseli čas počitnic.

Gospod Širola je stopil v učilnico v črni, dolgi suknji, ki jo je oblekel le ob največjih praznikih. Naslonil se je ob mizo na odru in je izpregovoril nekaj svečanih besed. Pograjal je lenuhe in malopridnike, pohvalil one, ki so bili vredni pohvale. Med temi je posebe imenoval Janka Hrnjaka in Barico Popovičevo. In ko je bila skromna šolska slavnost završena, so se otroci vsuli iz šole in se po stezah in kolovozih porazgubili na domove. Učitelj je stal na pragu in je gledal po vasi, kako je šolska mladina v veselem razpoloženju hitela med vrtovi in brajdami. Zadnja sta stopala Janko in Barica. Drug drugemu sta pokazala svoji izpričevali, da vidita in presodita, kako je ocenjen ta, kako je ocenjena ona. Večkrat sta se ozrla nazaj in vselej sta videla, kako je jima učitelj Širola pomigal z roko. Težko se je ločil od obeh, ki sta mu bila med dobrimi najboljša.

Janko in Barica sta stopala po cesti navzdol s pospešenimi koraki, da prideta čimprej k svojcem, ki so že težko čakali na njiju. Spotoma sta se razgovarjala, kako bo lepo v počitnicah, ko bosta brezskrbno živela po mili volji, se izprehajala po znani poti do zidanice in nazaj ter se veselila svobode. Bila sta vesela in ponosna obenem, saj ju je gospod učitelj javno pohvalil vpričo vsega razreda.

Mati je Janka sprejela pred hišo. Že od daleč ji je kazal izpričevalo — znamenje, da je lepo in dobro.

»Saj sem si mislila!« je vzkliknila mati, še preden je vzela izpričevalo v roke. Primaknila je papir bliže k očem in ga zopet oddaljila. Le počasi in zlogoma je čitala, ker ni imela v mladih letih prilike,

da bi se bila povsem izurila v čitanju, pa tudi oči so ji že opešale. Janko ji je tolmačil rede v izpričevalu in ji razodel učiteljevo sodbo, ki je njemu in Barici priznal prvo pohvalo.

Mati je Janka pritislila nase, gledala nanj z ljubečimi očmi, z dobrimi rokami pa ga je gladila po laseh. Iz njenih ust ni bilo besede, ki bi mogla dovolj označiti globoko čuvstvo materinega srca. Janko se je oziral na mater in se je tesno privil k njej.

»In prav tako pridna je Barica!« je tiho zašepetal.

»Oba sta pridna — ti in Barica!« je pritrdila mati. »In ko bi mogla, bi te poslala v Zagreb v višje šole, ker imaš tako bistro glavo in si tako moj. In kako bi bil oče vesel!«

»Majka, majka, majčica!« so govorile Janku vlažne oči, hvaležno in odkrito zroč ljubi, edini materi v obraz.

»Sedaj boš lepo počival, samo Šarenko boš pasel in z Barico se boš izprehajal! Danes pa ti spečem povitico,« se mu je dobrikala materina beseda.

Ko se je Janko spomnil Šarenke, je odhitel k njej, da ji pokaže izpričevalo. Stopil je ob jasli in ji prečital izpričevalo od kraja do konca. Šarenka je oblizovala gobec z dolgim jezikom, je otepala nadležne muhe z repom, gledala Janka z velikimi očmi, umela pa ga seveda ni. In ko je stopil Janko iz hleva, mu je moško prikoral naproti junaški Kokec, za njim pa je prišumela Kokodajsa s svojim mladim rodod. Tudi tem je moral Janko prečitati izpričevalo. Široko se je razkoračil pred njimi, razgrnil papir in začel: »Vem, da vsega tega ne razumete, ker ste le prismuknjena kuretina — vendar vam moram povedati, da sva bila Barica in jaz v šoli javno pohvaljena...«

Kokec je udaril s perutmi, iztegnil vrat in zapel z visokim, ostrim glasom svoj koki-roko-o; Kokodajsa pa ni vedela, kaj bi — kaj ne, zato se je okrenila izpred Janka in je odšumela po dvoru naprej.

Popoldne se je Janko približal Popovičevemu vrtu z izpričevalom v žepu. Morda nanese prilika tako, da ga lahko pokaže samemu sosedu Popoviču. Naj zna tudi on, kakšen je bil njegov napredek v šoli. Popovič se je razgovarjal z Barico pred hišo, ko se je Janko pojavil ob vrtni ograji.

»Janko prihaja!« je opozorila Barica očeta.

»No, Janko!« ga pokliče Popovič, »stopi bliže! Barica mi je pravila, da si bil priden in z njo vred pohvaljen.«

Deček je vzel izpričevalo iz žepa in ga ponudil Popoviču, ki se mu je približal veselega lica. Pregledal je izpričevalo, zadovoljno pokimal z glavo in ukazal služkinji, naj Janka pogosti z maslenim kru-

hom. »Hvala Bogu, da sta oba pridnal« je končno dejal Popovič in potem odšel po poslu.

Janko in Barica sta odhitela proti zidanici. Vsa okolica je bila danes posebno, izredno lepa in vabljiva. V razkošju ptičjih pesmi, cvetičnih vonjev in barv, rastlinskega zelenja in šepetanja je kipela vsa priroda v veličastni krasoti. In v Jankovem srcu ni bilo še nikoli toliko blaženosti. Poleg njega je stopala Barica, vsa gibka, radostna in smehljajoča se. V spominu so mu odmevale pohvalne besede, ki jih je poslušal ves dan. Šarenka, Kocec, Kokodajsa in Popovičev Zmaj, ki ga je prej zazrl, stopajoč z Barico mimo hleva — vsi, vsi ti so pričeli njegove sreče! Tako sta dospela do zidanice. Izpred nje se je razlil pogled po vsej široki zemlji, ki je nad njo trepetal svetel, solnca in sinjine prebogati popoldan. V to silno, z zlatom obrito daljino je jeknil Jankov glas — vzklik radosti, odmev srca. Pridružila se mu je srebrna struna Baričinega grla, ki je kot pesemca drobne, plašne ptičice zadržala v prostranost prirode. Nikjer in nikoli na svetu ni in ne more biti lepše!

Z vrta se je oglasila očetova beseda: »Barica! Janko! Domov! Večeri se!«

Večeri se! Tako naglo! Prezgodaj! Na zapadu je gorelo nebo v večerni zarji. Širok, živordeč pas je visel nad gorami. Nad vso pokrajino je plaval rahli večerni vetrec — predhodnik tihega sna in bajnih sanj. Iz grmovja in z vej so zvenele večerne pesmi, cvetje je dehtelo v opojnih vonjih. Iz dimnikov so krožili proti nebu temno sinji stolpci dima.

In droban pesek je zašumel pod nogami — Janko in Barica sta bila zopet na vrtu: na srebrno tenčico je padla svetloba Jankove blaženosti! Voščila sta si lahko noč in sta odšla vsak na svoj dom. —

Tako je bilo nekaj dni zaporedoma. Potem pa — ah, potem: kaj so mu storili!

Barica mu je že povedala, da pričakujejo tete iz Zagreba, ki pride s svojim sinom Slavkom k njim na počitnice. In zgodilo se je tako. Pripeljala se je Baričina teta — imenitna gospa iz Zagreba, kakršne Vivodina še ni videla. Nosila je dragoceno obleko, zlato verižico okrog vratu, rokavice in solnčnik. Govorili so, da ima v Zagrebu veliko hišo, dvakrat toliko kakor je Popovičeva. Denarja pa — kdo ga preštej! Slavko, Baričin bratranec Jankovih let, je bil gosposki deček. Širok slamnik je nosil, hlače dokolenke, belo srajco s pentljo okrog vratu, rjave, svetlo zlikane čreveljčke. In uro je imel v telovniku, pravo, pravicato uro z verižico! Koliko mora biti njegovo in njegove matere bogastvo! In koliko igrač je Slavko prinesel s seboj! Majhno

vrtno orodje, žoga, voziček, punčka, konjiček piskač — vse polno take in enake drobnarije je bilo razpostavljene po Popovičevem vrtu. Vso to mamljivo lepoto je opazoval Janko le iz dalje, izza vrtno ograje, kamor se je časih skrivoma pritihotapil, zakaj na vrt ga ni klical nihče več.

Pozabili so nanj! Gosposki deček ga je prezirljivo gledal, niti Barici ni dovolil, da bi občevala z njim. Nihče ni prihajal k Popovičevim, le gospod Širola se je ob večernih urah oglašal tam. Z gospo sta hodila po vrstu in se pogovarjala, Barica in Slavko pa sta se zabavala z igračami. Janko je hodil s Šarenko na pašo in piskal na orglice, ki so govorile v otožnih napevih. Nič več ni posnemal ptičjega petja — veselje se mu je pretopilo v žalost.

Počitnice so prehajale h koncu. Nekega popoldneva, ko je stopal Janko s Šarenko mimo Popovičevega vrta, je pritekla do ograje Barica in mu je rekla: »Janko, poslušaj! S teto pojdem v Zagreb in v Zagrebu ostanem. Zbogom, Janko!«

In mu je roko, belo ročico ponudila preko ograje v slovo.

Ob teh besedah je bilo Janku, kakor da ga je kdo stisnil za grlo. Iz njega ni bilo besede. Nemo je zrl v smehljaajoče se lice svoje prijateljice, ki ga hoče ostaviti. Ali govori resnico — ali se samo šali?

»Da, pojdem! Zbogom, Janko!« je ponovila deklica.

Jankova desnica se je oprijela njene desnice, srce mu je burno utripalo, nenadoma se je oglasila beseda v slovo: »Srečno pot, Barica!«

Šarenka je zamukala, češ: »Janko, hajde! Na pašo morava!«

In se je ločil od Barice. In je šel za svojo ljubo kravico po stezah in grivah, kamor ga je vodila njena volja. Bolečina v Jankovem srcu je rasla bolj in bolj, in ko je stal sam samcat pod milim nebom, ko je zamrl v dalji Baričin smeh, ko so njegove orglice molčale v nedru, tedaj mu je solza skalila oči — solza pekoča, solza tolažnica! In ko je na Vivodini zapel večerni zvon, je Šarenka dvignila glavo, zamukala in se okrenila na pot proti domu. Janko je stopil za njo.

Srce se je oglasilo: »Domov, domov — k materi!«

